

na svém zdraví při výtržnostech zakročením veřejné moci proti výtržníkům; žaloba aspoň z takového skutkového podkladu žalobního nároku neodvozuje, nýbrž přímo a výslovně vyvozuje nárok svůj z ustanovení zákona ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. Mylný jest názor napadeného usnesení, že zákonem ze dne 18. března 1920, čís. 187 sb. z. a n. byl zákon ze dne 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. derogován. Nehledě ani k tomu, že tento zákon v § 2 přiznává také náhradu škody za protiprávné uvěznění, o které se zákon ze dne 18. března 1920 čís. 187 sb. z. a n. vůbec ani nezmiňuje, nejsou derogována ani ustanovení § 1 zákona z 18. srpna 1918 čís. 317 ř. zák. V § 7 zák. ze dne 18. března 1920 jest výslovně stanoveno, že tímto zákonem nejsou dotčeny právní závazky státu k náhradě škody z jiných důvodů, než pro které zákon ten příspěvek k úhradě škody poskytuje. Také § 5 odstavec první stanoví, že příspěvek takový lze poskytnouti jen tehdy, nelze-li dosíci náhrady škody z jiného právního důvodu. Tím jsou zřejmě v platnosti ponechány dosavadní zákonné předpisy, podle nichž poškozený má právo domáhati se náhrady škody z jiného právního důvodu, než na základě kterého § 1 zákona z 20. března 1920 dopouští přiznání příspěvku k úhradě škody. Z celého znění tohoto zákona vyplývá tendence, by poškozenému, jenž podle dosavadních norem právního nároku na odškodné neměl, byla přiznána možnost, dosíci aspoň částečného odškodnění ve formě příspěvku, jež úřad administrativní podle volného svého uvážení povoluje. Nelze za to míti, že takovýto příspěvek, jehož poskytnutí jest ponecháno na vůli a volnému uvážení administrativního úřadu, mohl by vyloučiti uplatňování nároku poškozenému ze zákona příslušejícího. V tomto případě opírá žalobce nárok na ustanovení zákona, které jest v podstatě jiné, než ustanovení zákona ze dne 20. března 1920 a dovozuje závazek státu k náhradě škody z jiného důvodu, než jaký jest uveden v zákoně posléze uvedeném.

Čís. 523.

Důvody, pro něž lze s účinkem dluh splnění složením na soudě, musí tkvít ve věřitelově osobě.

Splněním hypotekárního závazku jest i pro dalšího nabyvatele hypoteky splnění ujednané v zaknihovaném dluhopisu.

Rádným soudem, u něhož lze dluh složití, může být i soud cizozemský.

Povinnost, vykvitovati zapravený dluh, postihuje i zákonného zástupce věřitelova.

(Rozh. ze dne 18. května 1920, Rv II 73/20.)

Na žalobcově nemovitosti v K. na Moravě zjištěna byla pohledávka 10.000 K pro Rudolfa B-a ve Vídni. Zástavní právo vázlo již od r. 1909, kdy dle dluhopisu zavázala se tehdejší vlastnice zavazené nemovitosti, Paula B-ová, bydlící ve Vídni, Rudolfu B-ovi, že mu dne 13. července 1919 zaplatí v jeho bydlišti dlužný peníz 10.000 K. Smlouvou ze dne 6. srpna 1912 koupil od Pauly B-ové zavazenou nemovitost žalobce a zavázal se prodávce, že sporný peníz zaplatí dle podmínek obsažených v dluhopisu. Žalobce nabízel v červenci a srpnu 1919 Rudolfu B-ovi, pokud se týče jeho opatrovníku dlužný peníz v korunách rakouských. Když

pak toto plnění bylo opatrovníkem, pokud se týče opatrovníckým soudem odmítnuto a požadováno plnění v korunách československých, složil žalobce sporný peníz v korunách rakouských u příslušného okresního soudu ve Vídni a domáhal se na Rudolfa B-ovi, zastoupeném opatrovníkem, žalobou, by uznal, že knihovní pohledávka jest zaplácena, a by vydal výmaznou kvitanci. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Pro posouzení sporu rozhodnou jest otázka, zda složením 10.000 K rak. na soudě byla sporná pohledávka splněna. K této otázce dlužno petakati. Dle dluhopisu stanoveno bylo splnění ve Vídni. Ježto dle § 905 obč. zák., a to jak starého tak nového znění, dlužno se co do měny řídit splněním závazku, nelze o tom pochybovati, že plnění náleží v měně rakouské. Již z toho, že dle úmluvy mělo býti plněno v dlužníkově bydlišti, lze vyvoditi, že smluvníci zamýšleli, by bylo placeno ve měně splnění. Ustanovení § 905 obč. zák. nedoznalo změny ani nařízením ze dne 25. února 1919, čís. 86 sb. z. a n. pokud se týče zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., ježto v obou upravuje se otázka měnová v ten rozum, že československá koruna jest zákonným platidlem pouze pro pohledávky splatné v republice Československé. Jest naprosto lhostejno, že původní osobní dlužnicí byla Pavla B-ová, ježto žalobce smlouvou kupní ze dne 6. srpna 1912 převzal závazek, zaplatiti dlužný peníz dle podmínek dluhopisu, tudíž i ve splnění, naznačeném v dluhopisu. Nelze sice se uzavírati před tím, že jest vzhledem k nízkému kursu rakouské koruny krutým pro žalovaného, musí-li přijati plnění v korunách rakouských, ač pohledávka zjištěna jest na nemovitosti, jejíž cena značně stoupla, leč nízký kurs rakouské koruny jest náhodou, jež postihuje žalovaného vzhledem ku přesně umluvenému splnění. Není správnou námitka žalovaného, že složení peníze žalobcem není placením, ježto se stalo bezdůvodně. Vždyť ze skutkových zjištění vyplývá, že žalobce peníz složil teprve, když byl se svou původní nabídkou odmítnut. O d v o l a c í s o u d žalobu zamítl D ů v o d y: Složení jest bezúčinným již proto, že stalo se na soudě cizozemském (okresní soud ve Vídni XII.), ježto nelze pochybovati o tom — byť § 1425 obč. zák. mluvil povšechně o soudu — že složení na soudě může, předpokládajíc, že jsou tu ostatní zákonné podmínky, pouze tehdy osvoboditi dlužníka a přesunouti nebezpečí na věřitele, stalo-li se u soudu t z e m s k é h o. V téměř smyslu stanoví čl. XVIII. uv. zák. j. n., že žádný ř á d n ý soud nemůže odmítnouti pro nepřislusnost složení peníze. Jurisdikční norma pak sama vykládá, co jest rozuměti soudy »řádnými«. Složení peníze dlužno však odepřiti právní účinek i proto, že žalobce nesložil to, co byl žalovanému dlužen. Budiž ponecháno stranou, zda soud první stolice správně vykládá obsah dluhopisu z roku 1909 a zda ustanovení, dle něhož jest dluh platiti v bydlišti věřitelově v zákonné měně, nechtělo pouze uložiti dlužníku povinnost, již mu zákon sám předpisuje (§ 905, odstavec druhý, obč. zák.). Jest nesporno a nebylo nikým tvrzeno, že by byl žalovaný svolil ku převzetí dluhu (§ 1405 obč. zák.). Smlouvou trhovou ze dne 6. srpna 1912 byl mezi stranami založen právní poměr jen potud, že žalobce stal se touto smlouvou vlastníkem zavazené nemovitosti a tudíž věcně zavázaným dlužníkem žalovaného. Převzav dluh zavázal se žalobce pouze posavadní dlužnicí Pavle B-ové, že žalovaný nebude na ni nastupovati. Vůči žalovanému nestal se osobním dlužníkem jmenovitě nepřevzal závazku plnění ve Vídni.

Otázka splnění nebyla dotčena převzetím dluhu a má proto žalobce plnit tam, kde má právě své řádné bydliště, pokud se týče, kde jest zavazena nemovitost, dle § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919 čís. 187 sb. z. a n. tedy v korunách československých. Nemohl by se tudíž závazku svého sprostí ani tehdy, kdyby složil 10.000 K rak. na některém soudě tuzemském.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek soudu první stolice.

Důvody:

Složení dluhu na soudě, které jest upraveno v § 1425 obč. zák., jest v podstatě své náhražkou plnění, směřujíc k tomu, by byl dlužník závazku svého sprostěn. Poněvadž však nemůže býti pro věřitele lhostejno, přijme-li dluh z rukou dlužníkův přímo, či musí-li si teprve vymoci jeho vydání ze scudního deposita, nemůže platiti dlužník způsobem v § 1425 obč. zák. naznačeným, který má býti jen prostředkem v nouzi, libovolně. Tento způsob placení sprostuje dlužníka dluhu pouze tehdy, stal-li se, jak dotčený zákonný předpis stanoví, z důležitých důvodů a způsobem správným. Zákon nevypočítává zevrubně důvodů, ze kterých lze složit dluh na soudě, avšak z případů, zákonem příkladmo uvedených plyne, že důvody, pro které dlužník užil způsobu placení dle § 1425 obč. zák., musí míti základ o osobě věřitelově. Této podmínce, jak správně vyvodil soud první stolice, jest v tomto případě vyhověno a soud odvolací posoudil případ po právní stránce mylně, když tu podmínek těch neshledal. Žalobce uvedl jako důvod složení dluhu — jehož výše není mezi stranami vůbec spornou — okolnost, že jeho věřitel nebyl s nabídnutým mu penízem spokojen, a složil plnou částku i s příslušenstvím pro žalovaného věřitele na okresním soudě místa věřitelova bydliště, v kterémž směru rovněž se strany žalované ničeho nenamítáno. Žalovaná strana odpírá uznati ospravedlnění vkladu peněz na soudě jedině proto, že prý nebylo jí placení nabídnuto a že složeno bylo méně, než jí přísluší, činíc si nárok na placení dlužných 10.000 K v korunách československých, kdežto žalobce chce platiti v méněcennějších korunách rakouských. Soud první stolice zjistil, že žalobce prostřednictvím své manželky nabízel věřiteli k rukoum jeho tehdejšího opatrovníka v červnu a červenci 1919 zaplacení částkou, která, když jmenovaný opatrovník činil si nárok na placení v korunách československých a tudíž s placením, jež se stalo v korunách rakouských, nebyl spokojen a když i opatrovnícký soud usnesením ze dne 6. září 1919 na vědomí vzal vyjádření nové opatrovnice, že platiti se má v korunách československých a, přisvědčujíc mu, žalujícího dlužníka poukázal, by peníze v požadované valutě složil u Živnobanky v Praze, byla pak žalobcem dne 20. září 1919 na okresním soudě věřitelova bydliště složena. Již z tohoto zjištění plyne nade vší pochybnost, že věřiteli žalobcem jako dlužníkem placení, tak jak bylo složeno, bylo nabídnuto, že však s ním věřitel svým opatrovníkem, ba ani soud opatrovnícký, jemuž by byl vedle ustanovení § 234 obč. zák. dlužník přímo mohl platiti s obejitím opatrovníka, nebyl spokojen, pokládaje ji za nepostačující k úplnému vyrovnání dluhu. To také zřejmě plyne z toho, že věřitel po složení peněz na soudě disponoval složenou sumou

s výhradou svého stanoviska, přijímaje je zřejmě jen jako placení částečné.

Rozhodnutí sporu závisí tudíž jedině na rozřešení otázky, byl-li žalující dlužník povinen platiti v korunách československých, jak tvrdí žalovaný, či je-li správné stanovisko žalobce, že má povinnost platiti v korunách rakouských. Neboť je-li toto stanovisko správným, pak žalobce, nabídnuv placení plně tak, jak je složil, když s ním, nemaje k tomu příčiny, ani věřitel dle prohlášení svého opatrovníka ani soud opatrovnícký spokojen nebyl a něco jiného k vyrovnání dluhu na něm neoprávněně požadoval, byl oprávněn složit za účelem osvobození od závazku dluh na soudě, a složení nutno dle § 1425 obč. zák. uznati za ospravedlněné. V tom směru zjistil první soud na základě dluhopisu vtěleného na zavazene nemovitosti, že původní dlužník Pavlína B-ová zavázala se dle dohody se žalovaným věřitelem zaplatiti mu uznaný dluh v zákonné měně v jeho bydlišti, tedy ve Vídni a že za tento svůj závazek dala do zástavy nemovitosti, nyní žalobci patřící a v oblasti československého státu ležící. Dále zjistil první soud, že jmenovaná dlužnice, postupujíc zavazene nemovitosti nynějšímu žalobci smlouvcu ze dne 6. srpna 1912, zavázala žalobce a ten převzal povinnost, zaplatiti pohledávku žalovaného, vázající na postoupených nemovitostech podle ustanovení vtěleného dluhopisu, tudíž v místě věřitelova bydliště. Odvolací soud tato zjištění prvního soudu ve skutečnosti převzal, třebaže dosti nepřipadně podotkl, že nechce zkoumati, zdali by se zmíněné ustanovení dluhopisu nedalo vyložiti dle ustanovení odstavce druhého § 905 obč. zák. i jinak, neboť vyvozuje, že i když se Pavlína B. tak zavázala, závazek ten pro žalobce jako dlužníka hypotekárního vůbec neplatí, jelikož tento platiti musí v místě zavazeneho statku. Toto stanovisko odvolacího soudu jest nesprávné. Nehledě ani k výslovnému převzetí dluhu osobní dlužnice Pavlíny B-ové žalobcem při převodu statku zavazeneho smlouvou ze dne 6. srpna 1912, přejímá nabyvatel zavazeneho statku vedle zřejmého ustanovení § 443 obč. zák. na statku vtělené závazky podle vtělené dlužní listiny, tedy též závazek, jak jej dlužník dle vtělené listiny na se vzal a za všechny své povinnosti z něho plynoucí statek dal do zástavy. Chce-li tedy hypoteční dlužník sprostiti se dluhu a nechce-li trpěti, aby věřitel podle ustanovení § 447 obč. zák. pro svou pohledávku došel uspokojení ze zástavy samé, musí plniti tak, jak se dlužník k tomu ve vtělené dlužní listině zavázal, neboť jinaké plnění věřitel přijmouti nemusí, jak zřejmě stanoví § 1413 obč. zák., což platí zvláště i ohledně času a způsobu placení, má-li míti placení účinek ze závazku sprošťující. Bylo-li tedy v dluhopisu stanoveno, že dluh platiti jest v místě věřitelova bydliště, tedy ve Vídni, v zákonné měně, byl žalobce povinen platiti i jako hypotekární dlužník ve Vídni, poněvadž místo platební určuje smlouva a není-li v ní žádného ustanovení o tom, platí teprve potom ustanovení zákona (§ 905 nové znění obč. zák.). Místo zástavy nemůže býti směrodatným, poněvadž zástava má za placení správné a řádné tvořiti jen jistotu, v místě dlužníkovy bydliště neb jeho závodu po případě se nenalézá, jak tomu bylo i při osobní dlužnici, takže jen z té nahodilé okolnosti, že v tomto případě nalézá se zástava tam, kde knihovní dlužník má své bydliště, nelze odvozovati ničeho. Strany ve smlouvě umluvily přesně platební místo, kde tehdy měly obě své řádné bydliště, úmluva ta platí i pro nového majitele

zavazeneho statku, který ručí zástavou za přesné plnění, tedy za plnění ve Vídni. To platí ohledně žalobce tím více, že se nad to výslovně zavázal osobní dlužnici Pavlíně B-cové, že platiti bude jejímu věřiteli dle ustanovení dluhopisu tedy v jeho bydlišti v zákonné měně. Neboť třebaš věřitel k úmluvě té nepřistoupil, nemůže ani on požadovati, by mu placeno bylo jinak a jinde, než jak úmluva s osobní jeho dlužnicí, jejíž práva převzetím dluhu na žalobce přešla, byla ujednána. Vždyť k jinakému plnění nebyla osobní dlužnice povinna, proto ani věřitel na jinaké plnění nemá práva a jen za právo jeho v listině stanovené zástava zavazena jest. Ostatně žalovaná strana tím, že první splátku od žalobce přijala a jeho také v dopisu svém ze dne 16. července 1913 poukázala, by jí splátku do rukou jejího zástupce ve Vídni zaplatil, žalobce za svého dlužníka přijala a tím k assignaci přistoupila. Podle těchto vývedů byl tudíž žalobce povinen platiti a žalovaná strana oprávněna placení požadovati jen ve Vídni jako umluveném splništi. Padá-li předpoklad soudu odvolacího, že platiti bylo v obvodu státu Československého, padají tím i jeho vývody, že platiti bylo dluh v korunách československých, jimiž dle jím citovaných zákonných předpisů platiti jest závazky splatné v oblasti jmenovaného státu. Správně v důsledku toho vedle ustanovení § 905 obč. zák. uznal soud stolice prvé, že když při určení druhu peněz, jimiž platiti jest, rozhoduje místo plnění, zachoval se zcela po zákonu žalující dlužník nabízejí žalovanému věřiteli placení ve Vídni v korunách rakouských a tento poslednější neměl tudíž příčiny s nabízeným placením býti nespokojen. Ospravedlněno jest proto složení dluhu žalobcem pro žalovaného na soudě, neboť provedeno bylo nikoli libovolně, nýbrž z důvodu důležitého, v osobě věřitelově spočívajícího, a musí uznáno býti tedy za řádné placení, jež v zápětí má osvobození od dluhu.

Odvolací soud shledává složení peněz na soudě žalobcem i proto nespřávné, že provedeno bylo u soudu cizozemského, totiž rakouského, který prý není soudem řádným, u jakého dle čl. XVIII. uv. zák. k j. n. se smí složení státi. Ač žalovaná strana z tohoto důvodu nesprávnost soudní deposice ani netvrdila, takže odvolací soud tuto námitku z moci úřední nebyl ani oprávněn nadhoditi, jest i v tom směru právní jeho náhled mylným. Řádným soudem vyrozumívá se soud, jenž vyřizuje soukromoprávní záležitosti, jsa k tomu povolán všeobecnými předpisy zákonnými, oproti soudům správním, jež obírají se záležitostmi správními, a oproti soudům zvláštním, jež zařízeny jsou pro určité speciální záležitosti právní zvláštními zákony, jako soud živnostenský, zvláštní soudy smírčí a pod. Nevyplývá tedy nikterak z předpisu §u 1 j. n. a vůbec z ustanovení j. n., že by jen tuzemské soudy byly soudy řádnými, i cizozemský soud může býti soudem, pro vyřizování soukromoprávních záležitostí, soudem řádným, když k vyřizování jich jest organisován všeobecným předpisem zákonným. Takovým jest také okresní soud ve Vídni XII., kde žalobce dluh složil, neboť jest obecným soudem bydliště žalovaného. Proto zcela po právu u tohoto soudu bydliště žalovaného, v němž právě žalobce platiti byl povinen, byl peníz složen, když zákonný zástupce žalovaného plat na vyrovnání celého dluhu přijmouti nechtěl a ani soud opatrovnický s placením v korunách rakouských se nespokojil. Neboť kdyby byl dlužník složil peníze u některého soudu tuzem-

ského, mohl by žalovaný věřitel zase namítati, že není povinen přijímati peníze jinde než v místě plnění, to jest, jak shora vyvozeno, ve Vídni.

Mylně se také domnívá žalovaný, že žalobce nemůže požadovati na něm kvitanice, nýbrž na soudu opatrovnickém. Vždyť vedle § 1426 obč. zák. plátce má ve všech případech, tedy i když plní způsobem v §u 1425 obč. zák. vytčeným, právo požadovati od uspokojeného, tedy svého věřitele kvitanici. To platí i když jde o opatrovance, jak z §u 234 obč. zák. vysvítá, neboť předpis tento stanoví, že nemusí se spokojiti s kvitancí, jen poručníkem vystavenou, nýbrž může požadovati i potvrzení kvitanice soudem po případě výkaz od poručníka neb opatrovníka, že k přijetí peněz soudem poručenským neb opatrovnickým bylo mu dáno svolení, jež ovšem opatrovník pokud se týče poručník sám musí si opatřiti.

Čís. 524.

Náhrady škody z ubytování vojska dle zákona o válečných úkonech nelze domáhati se pořadem práva a to ani před zemským civilním soudem v Praze dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n.

Příslušnosti tohoto soudu dle tohoto zákona lze se dovolávati, nehledíc k ostatním předpokladům, jen pro nároky, o nichž rozhodovati úřady správní nejsou vůbec povolány.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, R I 278/20.)

Proti žalobě na Čsl. erár o náhradu škody, způsobené ubytováním vojska v listopadu 1918 vznesl žalovaný námítky nepřípustnosti pořadu práva a místní nepříslušnosti, jež soud první stolice (zemský soud v Praze) zamítl. Důvody: Obě strany shodují se v tom, že základem žaloby je škoda z ubytování československého vojska, z čehož plyne, že ve sporu tomto jedná se o nárok, zakládající se v poměru veřejnoprávním. Na této povaze žalobcova nároku nemění se ničeho tím, zda stalo se ubytování vojska na základě zákona ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. z., pokud se týče zákona ze dne 25. června 1895 čís. 100 ř. z., či na základě zákona o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. z., neboť v obojím případě jde o nárok z veřejnoprávního poměru, který podle každé z obou právě uvedených norem byl by z pořadu práva vyloučen. Dle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n. lze nároky proti celému státu nebo jeho jednotlivým zemím uplatňovati žalobou u řádných soudů, pokud dle § 2 odstavec šestý zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 Sb. z. a n. nepřísluší rozhodovati o nároku tom nejvyššímu správním usoudu. Tomu dlužno rozuměti tak, že o všech nárocích veřejnoprávních proti státu a jednotlivým zemím, dosud na pořad práva nepřislušejících, jen tehdy, když o nich rozhodly již v mezích své působnosti v instancním pořadí úřady správní a když jde toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí, rozhodnouti má nejvyšší správní dvůr soudní, ve všech ostatních případech, že nároky veřejnoprávní lze nyní uplatňovati žalobou u řádných soudů. Jak shora ukázáno, jest i žalobcův nárok takovýmto nárokem veřejnoprávním a bylo tudíž námítka nepřípustnosti pořadu práva zamítnouti. Šem 1 cit. zák. ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 Sb. z. a n. jest